

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē sundarakāṇḍē

॥ *dviṣaṣṭitamaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ dviṣaṣṭitamah sargaḥ ॥

vānarairmadhuvanarakṣakāṇāṃ dadhimukhasya ca
parābhavaḥ sabhṛtyasya dadhimukhasya sugrīvapārśvē
gamaṇaṃ ca

tānuvāca hariśrēṣṭhō
hanūmān vānararṣabhaḥ |
avyagramanasō yūyaṃ
madhu sēvata vānarāḥ || 5.62.1 ||

ahamāvarjayiṣyāmi
yuṣmākaṃ paripanthinaḥ |
śrutvā hanūmatō vākyaṃ
harīṇāṃ pravarō'ṅgadaḥ || 5.62.2 ||

pratyuvāca prasannātmā
pibantu harayō madhu |
avaśyaṃ kṛtakāryasya
vākyaṃ hanumatō mayā || 5.62.3 ||

akāryamapi kartavyaṃ
kimaṅgaṃ punarīdṛśam |
aṅgadasya mukhācchrutvā
vacanaṃ vānararṣabhāḥ || 5.62.4 ||

sādhu sādhviti saṁhr̥ṣṭā
 vānarāḥ pratyapūjayan |
 pūjayitvāṅgadam sarvē
 vānarā vānarar̥ṣabham || 5.62.5 ||

jagmurmadhuvanaṁ yatra
 nadīvēga iva drumam |
 tē praviṣṭā madhuvanaṁ
 pālānākramya śaktitaḥ || 5.62.6 ||

atisargācca paṭavō
 dr̥ṣṭvā śrutvā ca maithilīm |
 papuḥ sarvē madhu tadā
 rasavat phalamādaduḥ || 5.62.7 ||

utpatya ca tataḥ sarvē
 vanapālān samāgatān |
 tē tāḍayantaḥ śataśaḥ
 saktā madhuvanē tadā || 5.62.8 ||

madhūni drōṇamātrāṇi
 bāhubhiḥ parigr̥hya tē |
 pibanti kapayaḥ kēcit
 saṅghaśastatra hr̥ṣṭavat || 5.62.9 ||

ghnanti sma sahitāḥ sarvē
 bhakṣayanti tathāparē |
 kēcit pītvāpavidhyanti
 madhūni madhupiṅgalāḥ || 5.62.10 ||

madhūcchiṣṭēna kēcicca
jaghnuranyōnyamutkaṭāḥ |
aparē vṛkṣamūlēṣu
śākhā gṛhya vyavasthitāḥ || 5.62.11 ||

atyarthaṃ ca madaglānāḥ
parṇānyāstīrya śēratē |
unmattavēgāḥ plavagā
madhumattāśca hṛṣṭavat || 5.62.12 ||

kṣipantyapi tadānyōnyam
skhalanti ca tathāparē |
kēcit kṣvēḍān prakurvanti
kēcit kūjanti hṛṣṭavat || 5.62.13 ||

harayō madhunā mattāḥ
kēcit suptā mahītalē |
dhṛṣṭāḥ kēciddhasantyanē
kēcit kurvanti cētarat || 5.62.14 ||

kṛtvā kēcid vadantyanē
kēcid budhyanti cētarat |
yē'pyatra madhupālāḥ syuḥ
prēṣyā dadhimukhasya tu || 5.62.15 ||

tē'pi tairvānarairbhīmaiḥ
pratiśiddhā diśō gatāḥ |
jānubhiśca praghṛṣṭāśca
dēvamārgam ca darśitāḥ || 5.62.16 ||

abruvan paramōdvignā
 gatvā dadhimukhaṃ vacaḥ |
 hanūmatā dattavarai -
 rhatam madhuvanaṃ balāt |
 vyaṃ ca jānubhirghṛṣṭā
 dēvamārgaṃ ca darśitāḥ || 5.62.17 ||

tadā dadhimukhaḥ kruddhō
 vanapastatra vānaraḥ |
 hataṃ madhuvanaṃ śrutvā
 sāntvayāmāsa tān harīn || 5.62.18 ||

ētāgacchata gacchāmō
 vānarānatidarpitān |
 balēnāvārayiṣyāmi
 prabhuñjānān madhūttamam || 5.62.19 ||

śrutvā dadhimukhasyēdaṃ
 vacanaṃ vānararṣabhāḥ |
 punarvīrā madhuvanaṃ
 tēnaiva sahitā yayuḥ || 5.62.20 ||

madhyē caiṣāṃ dadhimukhaḥ
 supragṛhya mahātarum |
 samabhyadhāvan vēgēna
 sarvē tē ca plavaṅgamāḥ || 5.62.21 ||

tē śilāḥ pādapaṃścaiva
 pāṣāṇāmapī vānarāḥ |

gṛhītvābhyāgaman kruddhā
yatra tē kapikuñjarāḥ || 5.62.22 ||

balānnivārayantaśca
āsēdurharayō harīn |
sandaṣṭauṣṭhapuṭāḥ kruddhā
bhartsayantō muhurmuhuh || 5.62.23 ||

atha drṣṭvā dadhimukhaṃ
kruddhaṃ vānarapuṅgavāḥ |
abhyadhāvanta vēgēna
hanumatpramukhāstadā || 5.62.24 ||

savṛkṣaṃ taṃ mahābāhu -
māpatantaṃ mahābalaṃ |
vēgavantaṃ vijagrāha
bāhubhyāṃ kupitō'ṅgadaḥ || 5.62.25 ||

madāndhō na kṛpāṃ cakrē
āryakō'yaṃ mamēti saḥ |
athainaṃ niṣpipēśāsu
vēgēna vasudhātalē || 5.62.26 ||

sa bhagnabāhūrumukhō
vihvalaḥ śōṇitōkṣitaḥ |
pramumōha mahāvīrō
muhūrtaṃ kapikuñjaraḥ || 5.62.27 ||

sa kathañcid vimuktastai -
rvānarairvānararṣabhaḥ |

uvācaikāntamāgatya

svān bhṛtyān samupāgatān || 5.62.28 ||

ētāgacchata gacchāmō

bhartā nō yatra vānaraḥ |

sugrīvō vipulagrīvaḥ

saha rāmēṇa tiṣṭhati || 5.62.29 ||

sarvaṃ caivāṅgadē dōṣaṃ

śrāvayiṣyāma pārthivē |

amarṣī vacanaṃ śrutvā

ghātayiṣyati vānarān || 5.62.30 ||

iṣṭaṃ madhuvanaṃ hyētat

sugrīvasya mahātmanaḥ |

pitṛpaitāmahaṃ divyaṃ

dēvairapi durāsadam || 5.62.31 ||

sa vānarānimān sarvān

madhulubdhān gatāyuṣaḥ |

ghātayiṣyati daṇḍēna

sugrīvaḥ sasuhrjjanān || 5.62.32 ||

vadhyā hyētē durātmānō

nṛpājñāparipanthinaḥ |

amarṣaprabhavō rōṣaḥ

saphalō mē bhaviṣyati || 5.62.33 ||

ēvamuktvā dadhimukhō

vanapālān mahābalaḥ |

jagāma sahasōtpatya

vanapālaiḥ samanvitaḥ || 5.62.34 ||

nimēṣāntaramātrēṇa

sa hi prāptō vanālayaḥ |

sahasrāṃśusutō dhīmān

sugrīvō yatra vānaraḥ || 5.62.35 ||

rāmaṃ ca lakṣmaṇaṃ caiva

dr̥ṣṭvā sugrīvamēva ca |

samapraṭiṣṭhāṃ jagatī -

mākāsānnipapāta ha || 5.62.36 ||

sa nipatya mahāvīraḥ

sarvaistaiḥ parivāritaḥ |

harirdadhimukhaḥ pālaiḥ

pālānāṃ paramēśvaraḥ || 5.62.37 ||

sa dīnavadanō bhūtvā

kṛtvā śīrasi cāñjalim |

sugrīvasyāśu tau mūrdhnā

caraṇau pratyapīdayat || 5.62.38 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye

sundarakāṇḍē dviṣaṣṭitamaḥ sargaḥ ||